

KOSOVA'DA TÜRK SANATI VE MİMARİSİ

*Büşra AVCI

Kosova resmî adıyla Kosova Cumhuriyeti, Balkanlar'da yer alan ve denize kıyısı olmayan bir ülkedir. Kuzeyde ve doğuda Sırbistan, güneyde Makedonya ve Arnavutluk, batıda ise Karadağ ile komşudur. 1999 yılında Birleşmiş Milletler kontrolü altına alınan Kosova, 2008 yılında Sırbistan'dan tek taraflı olarak bağımsızlığını ilan etti. Kosova Türk Sanatı ve Mimarisi ile de büyük öneme sahiptir.

Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'nin güneyindeki Metohiya - Dukacin düzlüğünde bulunan Prizren kenti, kuzeybatı tarafında zengin ovalara, güneydoğuda Şar dağına düşen Svilen Tepesi yamaçlarında, 412 metre deniz yüksekliğinde yer almaktadır. Aynı zamanda önemli kültür merkezlerinden biri de sayılmaktadır. Eski ve yeni kültürlerin kaynaşması ve çok sayıda tarihi kültür anıtlarına sahip olmasından dolayı, çok ilginç bir kenttir ve çok geniş bir tarihe sahiptir. Bugün Priştine yönünden Prizren kentine girerken, çok sayıda cami minareleri, Osmanlı mimarisinin tipik örnekleri olan iki katlı, selâmlıklı ve bahçeli evleri, kaldırım döşeli dar sokakları, eski dükkânları, hamamları, çeşmeleri ve köprüleri bulunmaktadır. Bu özellikleriyle Prizren daha ziyade bir Türk-Anadolu kentini andırmaktadır.

Prizren' de Osmanlı mimarisinin en önemli örneklerini oluşturan camiler, kaleler vardır ve bunlar büyük değerlere sahiptir. Aynı zamanda bugün ve zamanında kimi Prizren camilerin de (Sinan Paşa, Emin Paşa, Gazi Mehmed Paşa, Suzi) yer alan hatlar, süslemeler, renkli camlar, taş ve ahşap işleri Türk sanatının bu kentte en güzel örnekleridir. Kosova'da ilk Osmanlı mimarî eseri olarak bilinen Priştine Sultan I. Murad Hüdâvendigâr Türbesi, manevî ve tarihî değerleri açısından büyük önem taşır. Priştine' ye 10 km uzaklıkta bulunan türbe, Sultan Murad Hüdâvendigâr' ın Kosova Ovası'nda şehit olduğu yerde inşa edilmiştir. 1389 yılında Kosova Muharebesi'nin yapıldığı Kosova ovasında, türbenin olduğu yerde on binin üzerinde şehidimizin kabri bulunmaktadır. Priştine' ye 5 km uzaklıkta Mitrovica' ya giden yol üzerinde bulunan, Priştine yakınlarında Gazi Mestan (Bayraktarlar) Türbesi ve Sırpların kahramanı Miloş Obiliç Anıtı bulunmaktadır. Türbenin, 1389 Kosova Muharebesi'nde şehit olan meçhul iki bayraktara ait olduğu tahmin edilmektedir. Bu sebeple, halk arasında Bayraktarlar türbesi olarak da anılmaktadır. Türbenin 16. yüzyıl eseri olduğu tahmin edilmektedir. Sekizgen planlı türbe, kubbe ile örtülüdür. İçinde iki sanduka bulunmaktadır. Türbe, 1999'daki Kosova Savaşı'nda Sırp ve Arnavut askerleri tarafından sığınak olarak kullanılmıştır. Priştine, Fatih Camii, şehir merkezinde saat kulesinin yanında bulunmaktadır. Yapı, 1461-62 yılında, Fatih Sultan Mehmed tarafından inşa edilmiştir. Halk arasında Sultan Murad Cami veya Çarşı Camii diye adlandırılan yapı, Priştine şehir merkezinde, Fatih Camii yakınındadır. Yıldırım Beyazıt döneminde inşaatına başlanılan caminin, Sultan II. Murad döneminde inşaatı devam ettiği ve Fatih döneminde tamamlandığı kaynaklarda belirtilmektedir. Bu sebeple cami, halk arasında Sultan Murat, Küçük Fatih ve Çarşı Camii olarak anılmaktadır. Cami 15. yüzyıl eseridir. Konak, Priştine şehir merkezinde Fatih Camii'nin karşısında bulunmaktadır. Ön cephesinde bindirmeliği olan konak 19. yüzyıl yapısıdır. Geniş tutulan saçaklar, payandalarla desteklenmektedir. Avlu cephesinde çardak kısmı yer almaktadır. Priştine il merkezinde bulunan tarihî ev, ahşap karkas olup sağlam ve bakımlı durumdadır. Hâlen Kosova Bilimler Akademisi personelinin toplantı ve çalışma merkezi olarak kullanılmaktadır.

---

* Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ikinci sınıf öğrencisi

Prizren, Mehmed Paşa Hamamı, Mehmed Paşa Camisi'ne 150 metre mesafededir. Gazi Mehmed Paşa Hamamı, erkekler ve kadınlar bölümü olmak üzere çifte hamamlar grubuna girmektedir. Her iki bölümün soğukluk, ılıkılık ve sıcaklık bölümleri vardır. Ilıklık bölümleri tonozla, diğer bölümleri ise kubbe ile örtülüdür. Günümüzde yapı, "Arkeoloji Müzesi" olarak kullanılmaktadır. Prizren'e 18 kilometre mesafede olan Mamuşa (Mahmud Paşa) Türk köyünde, cami, çeşme ve saat kulesi yapıları bulunmaktadır. Cami tamamen yenilenmiş, çeşmenin ise sadece kitabesi kalmıştır.

Sonuç olarak, Prizren kenti bugüne kadar, Türk mimarisini, kültürünü tek sözle Türk medeniyetini gururla koruyan bir kenttir. Prizren Osmanlı tarihinden önemli eserler taşır. Bu eserler zamanla restore edilmek zorunda kalmıştır. Kosova tarihi ve mimarisi ile ziyaret eden insanları adeta güzellikleri ile büyüler.